

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja rikoslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ympäristönsuojelulakia ja rikoslakia. Esityksen mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston fluorattuja kasvihuonekaasuja, otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä teollisuuslaitosten ympäristötietojen ilmoittamista ja teollisuuspäästöportaalien perustamista koskevia asetuksia täydennettäisiin antamalla niitä koskevat kansalliset rangaistussäännökset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
1.2.1 F-kaasuasetus ja otsoniasetus	3
1.2.2 Päästöportaaliasetus	3
1.2.3 Hallituksen esityksen valmistelu	4
2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	4
2.1 F-kaasuasetus	4
2.2 Otsoniasetus	5
2.3 Päästöportaaliasetus	5
3 Nykytila ja sen arviointi	6
3.1 F-kaasuasetus ja otsoniasetus	6
3.2 Päästöportaaliasetus	8
3.3 Ympäristörikosdirektiivi	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset	9
4.1.1 Yleistä	9
4.1.2 F-kaasu- ja otsoniasetukset	9
4.1.3 Päästöportaaliasetus	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	10
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	10
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	10
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	10
6 Lausuntopalaute	10
7 Säännöskohtaiset perustelut	12
7.1 Ympäristönsuojelulaki	12
7.2 Rikoslaki	18
8 Lakia alemman asteinen sääntely	19
9 Voimaantulo	19
10 Suhde muihin esityksiin	19
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	19
11.1 Yleistä	19
11.2 Hyväksyttävyy- ja suhteellisuusvaatimus	20
11.3 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate	20
11.4 Ympäristöperusoikeus	20
11.5 Ahvenanmaan toimivalta	21
LAKIEHDOTUKSET	22
Laki ympäristönsuojelulain 225 §:n muuttamisesta	22
Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta	24
LIITE	26
RINNAKKAISTEKSTIT	26
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	26
Laki rikoslain muuttamisesta	29

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen tarkoituksena on täydentää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/573 fluoratuista kasvihuonekaasuista, direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 517/2014 kumoamisesta, jäljempänä *F-kaasuasetus*, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/590 otsonikerrosta heikentävistä aineista ja asetuksen (EY) N:o 1005/2009 kumoamisesta, jäljempänä *otsoniasetus*, siltä osin kuin on kyse seuraamuksista koskevista säännöksistä. Asetukset tulivat voimaan 11.3.2024 ja seuraamuksista on ilmoitettava komissiolle ennen 1.1.2026.

F-kaasu- ja otsoniasetusten kansallisesta toimeenpanosta seuraamuksia lukuun ottamatta säädetään ympäristösuojelulain (527/2014) muutoksessa 754/2024 (HE 102/2024 vp). Ympäristösuojelulaissa säädetään F-kaasuasetuksen tarkoittamasta kansallisesta päteväntijärjestelmästä ja siihen liittyvistä menettelyistä.

Lisäksi esityksellä on tarkoitus täydentää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1244 teollisuuslaitosten ympäristötietojen ilmoittamisesta, teollisuuspäästöportaalin perustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 166/2006 kumoamisesta, jäljempänä *päästöportaaliasetus*, siltä osin kuin on kyse seuraamuksista koskevat säännöksistä. Asetus tuli voimaan 22.5.2024 ja sitä sovelletaan 1.1.2028 alkaen. Päästöportaaliasetuksen muu kansallinen laintasoinen toimeenpano on tarkoitus sisällyttää valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen teollisuuspäästädirektiivin muutoksen täytäntöönpanosta.

Esityksellä on tarkoitus tehdä rikoslakiin (39/1889) tarvittavat muutokset EU-säädösten viittauksiin.

1.2 Valmistelu

1.2.1 F-kaasuasetus ja otsoniasetus

Euroopan komissio julkaisi 5.4.2022 ehdotuksen F-kaasuasetukseksi (COM/2022/150 final) (vaikutusten arvio) ja ehdotuksen otsoniasetukseksi (COM/2022/151 final) (vaikutusten arvio). Valtioneuvosto antoi niistä eduskunnalle tiedon kirjelmillä U 46/2022 vp ja U 45/2022 vp. Eduskunnassa kirjelmiä käsittelevät ympäristövaliokunta ja suuri valiokunta. Valtioneuvosto piti tarpeellisena, että asetusten rikkomiseen pyritään puuttamaan nykyistä tehokkaammin.

1.2.2 Päästöportaaliasetus

Euroopan komissio julkaisi ehdotuksen päästöportaaliasetukseksi (COM/2022/157 final). Valtioneuvosto antoi siitä tiedon eduskunnalle kirjelmällä U 51/2022 vp. Eduskunnassa kirjelmää käsittelevät maa- ja metsätalousvaliokunta, ympäristövaliokunta ja suuri valiokunta. Valtioneuvosto piti olennaisena, että seuraamusjärjestelmä muodostaa selkeän kokonaisuuden, jossa hallinnollisten sanktioiden ja toimenpiteiden ja rikosoikeudellisten seuraamusten päällekkäisyyttä vältetään ja kaksoisrangaistavuuden kiellon toteutumisesta huolehditaan. Yleisesti ottaen pidettiin tärkeänä, että mahdollisuus säätää seuraamuksista perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävällä ja suomalaiseen oikeusjärjestelmään soveltuvalla tavalla säilyy.

1.2.3 Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä. Valmistelun aikana on keskusteltu oikeusministeriön kanssa. Lausuntokierros järjestettiin 25.6.–20.8.2025. Saadusta seuraamussääntelyä kokevasta lausuntopalautteesta koostettu yhteenveto on jäljempänä luvussa 6. Tämän esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM016:00/2025>.

Esityksen valmistelun aikana on seurattu oikeusministeriössä vireillä olevaa ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1203, jäljempänä *ympäristörikosdirektiivi*, kansallista täytäntöönpanoa valmistelemaa hanketta, jonka asiakirjat ovat saatavissa julkisessa palvelussa osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OM034:00/2024>.

2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 F-kaasuasetus

F-kaasuasetuksen tavoitteena on vähentää fluorattujen kasvihuonekaasujen päästöjä. Asetuksella säädetään muiden muassa fluorihilivetyjen, jäljempänä *HFC-yhdisteet*, markkinoille saattamisesta, F-kaasujen päästöjen ehkäisemisestä, raportoinnista sekä henkilöiden ja toiminnanharjoittajien pätevydestä. Tavoitteena on myös tehostaa valvontaa ja viranomaisten yhteistyötä laittoman kaupan ehkäisemiseksi. mukaan lukien toimenpiteet, joilla puututaan laittomaan toimintaan, kuten seuraamukset.

F-kaasuasetuksessa säädetään seuraamuksista yksityiskohtaisemmin kuin aiemassa F-kaasuasetuksessa. F-kaasuasetuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta ympäristörikosdirektiivin mukaisten jäsenvaltioiden velvoitteiden soveltamista. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava nämä säännökset ja toimenpiteet komissiolle ennen 1 päivää tammikuuta 2026, ja jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kaikki niitä koskevat myöhemmät muutokset viipymättä.

Artiklan 2–4 kohtien mukaan seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä määritettäessä on tapauksen mukaan otettava asianmukaisesti huomioon rikkomisen luonne ja vakavuus, väestö tai ympäristö, johon rikkomisen vaikutus, ottaen huomioon tarve varmistaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun korkea taso, asetuksen mahdolliset aiemmat rikkomiset, joihin vastuussa oleva yritys on syyllistynyt sekä vastuussa olevan yrityksen taloudellinen tilanne. Seuraamuksiin on sisällyttävä:

- hallinnolliset taloudelliset seuraamukset. Hallinnollisten seuraamusten lisäksi tai vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat kuitenkin käyttää rikosoikeudellisia seuraamuksia edellyttäen, että ne ovat yhtä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia kuin hallinnolliset taloudelliset seuraamukset;
- laittomasti hankittujen tavaroiden julistaminen menetetyksi valtiolle, takavarikointi, poistaminen markkinoilta tai ottaminen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten haltuun;
- väliaikainen kielto käyttää, tuottaa, tuoda, viedä tai saattaa markkinoille fluorattuja kasvihuonekaasuja tai sellaisia tuotteita ja laitteita, jotka sisältävät fluorattuja

kasvihuonekaasuja tai joiden toiminta perustuu näihin kaasuihin, vakavan tai toistuvan rikkomisen tapauksessa.

Mikäli jäsenmaa säätää hallinnollisista taloudellisista seuraamuksista, niiden on oltava oikeassa suhteessa mahdolliseen ympäristövahinkoon ja vietävä tosiasiallisesti vastuussa olevilta rikkomisesta saadut taloudelliset hyödyt. Toistuvissa rikkomisissa hallinnollisten taloudellisten sakkojen suuruus asteittain kasvaa. Hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen enimmäismäärän on oltava vähintään viisinkertainen asianomaisten kaasujen tai tuotteiden ja laitteiden markkina-arvoon verrattuna. Jos tällaiset rikkomiset toistuvat viiden vuoden kuluessa, hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen enimmäismäärän on oltava vähintään kahdeksan kertaa asianomaisten kaasujen tai tuotteiden ja laitteiden markkina-arvo.

Artiklan 5 kohdan mukaan edellä mainittujen seuraamusten lisäksi yrityksille, jotka ovat ylittäneet fluorihilivetyjen markkinoille saattamista varten saamansa kiintiön, voidaan jakaa pienennetty kiintiö, kun kiintiöt seuraavan kerran jaetaan.

F-kaasuasetuksessa uusia tekotapoja olisivat 13 artiklan 9 kohdan käyttöönottokiellot ja niihin liittyvät 16 kohdan mukaiset kirjanpitoa koskevat velvollisuudet ja 17 kohdan mukainen ilmoitusvelvollisuus.

2.2 Otsoniasetus

Otsoniasetuksen tavoitteena on vähentää otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjä ilmaan ja varmistaa Montrealin pöytäkirjan velvoitteiden noudattaminen tehostamalla toimeenpanoa ja parantamalla seurantaa. Otsoniasetuksen 27 artikla sisältää F-kaasuasetuksen 31 artiklan 1–4 kohtia vastaavat seuraamussäännökset.

Otsoniasetuksessa uusi tekotapa on 20 artiklan 4 kohdan kielto hävittää haloneita.

2.3 Päästöportaaliasetus

Uudessa päästöportaaliasetuksessa säädetään seuraamuksista osin yksityiskohtaisemmin kuin kumottavassa asetuksessa (EY) N:o 166/2006.

Päästöportaaliasetuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava nämä säännökset ja toimenpiteet komissiolle viipymättä, ja jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kaikki niitä koskevat myöhemmät muutokset viipymättä. Päästöportaaliasetuksen 18 artiklan 2 kohdan mukaan seuraamuksiin on sisällyttävä sakkoja.

Päästöportaaliasetuksen 18 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että seuraamuksissa otetaan soveltuvin osin asianmukaisesti huomioon rikkomisen luonne, vakavuus ja laajuus, ottaen huomioon myös ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun korkean tason saavuttamista koskeva tavoite, rikkomiseen liittyvän syyksiluettavuuden aste, ja, onko kyseessä toistuva vai kertaluonteinen rikkominen.

Päästöportaaliasetuksen 18 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava vaatimusten noudattamisen varmistamistoimenpiteitä kohdassa tarkoitettujen rikkomisten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 F-kaasuasetus ja otsoniasetus

Voimassa oleva ympäristönsuojelulain 225 §:n 7 kohta perustuu kumottuihin F-kaasu- ja otsoniasetuksiin. Kumotun F-kaasuasetuksen 25 artiklan mukaan jäsenvaltion on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Lisäksi säädetään pienenettyjen kiintiöiden jakamisesta vastaavasti kuin edellä kappaleessa 2.1 kuvatussa voimassa olevan F-kaasuasetuksen 31 artiklan 5 kohdassa. Kumotun otsoniasetuksen artikla 29 sisältää vastaavat säännökset.

Ympäristönsuojelulain 225 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti tuomitaan sakkoon, jos tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuuden, joka koskee otsoniasetuksen mukaista otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa (4, 11 ja 24 artikla), otsonikerrosta heikentävien aineiden ja niitä sisältävien laitteiden markkinoille saattamista ja käyttöä (5, 6 ja 11 artikla), poikkeuksia (7 artikla), aineiden käyttöä prosessireagensseina tai laboratorio- tai analyysitarkoituksissa (8 ja 10 artikla), metyylibromidin ja halonien käyttöä koskevia poikkeuksia (12 ja 13 artikla) taikka otsonikerrosta heikentävien aineiden ja niitä sisältävien laitteiden tuontia ja vientiä (15–17 artikla), kauppaa ei-osapuolien kanssa (20 artikla), talteenottoa ja hävittämistä (22 artikla), vuotojen ja päästöjen ehkäisemistä (23 artikla) tai yritysten raportointia (27 artikla). F-kaasuasetuksen osalta rangaistavaksi säädetään laiminlyönnit, jotka koskevat fluorattujen kasvihuonekaasujen päästämistä, päästöjen ehkäisemistä, vuototarkastuksia, vuotojen havaitsemisjärjestelmiä, kirjanpitoa ja talteenottoa (3–8 artikla), koulutusta ja pätevointiä (10 artikla), markkinoille saattamista (11, 14–16 ja 17 artikla), merkintöjä (12 artikla), käyttöä (13 artikla) tai raportointia (19 artikla) taikka toimii muutoin vastoin kumottua F-kaasuasetusta. Lisäksi säädetään rangaistavaksi lain pätevyysvaatimuksia koskevan 159 §:n 1 momentin, toiminnan vastuuhenkilöä koskevan 161 §:n sekä 165 §:n mukaisen tietojen toimittamisvelvollisuuden laiminlyönti.

Hallituksen esitystä 102/2024 vp edeltäneellä lausuntokierroksella oikeusministeriö katsoi, että seuraamussäännöksiä koskeva 225 § on ongelmallinen ja sitä muutettaessa tulisi ottaa huomioon blankotyyppejä rangaistussäännöksiä koskevat kriteerit. Oikeusministeriön kannanotto on relevantti tässä hallituksen esityksessä muutettavien säännösten osalta.

F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen, ympäristönsuojelulain 17 luvun sekä sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen rikkomiseen sovelletaan ankarampien tekemuotojen osalta rikoslakia. Rikoslain 48 luvun 1–4 §:ssä säädetään rangaistavaksi tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta tehdyt teot, jotka ovat omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle. F-kaasu- ja otsoniasetusten osalta relevantteja ovat 1 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaisesti rangaistavaa on päästää ympäristöön ainetta määräysten vastaisesti. Rangaistavaa on myös 1 §:n 2 kohdan mukaisesti valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsitellä tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta vastoin h alakohdassa mainittua otsoniasetusta tai i alakohdassa mainittua F-kaasuasetusta. Pykälän 5 kohdan mukaisesti aineen, valmisteen tai tuotteen maahantuonti ja maasta vienti on kiellettyä vastoin b alakohdassa mainittua otsoniasetusta ja c alakohdassa mainittua F-kaasuasetusta.

Rikoslain menettämisseuraamuksia koskevan 10 luvun soveltamisala on yleinen ja sitä sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin Suomen lainsäädännössä rangaistaviksi säädettyihin tekoihin, jollei erikseen toisin säädetä. Luvun 1 §:ssä säädetään menettämisseuraamusten yleisistä edellytyksistä, 2 ja 3 §:ssä säädetään hyödyn ja laajennetun hyödyn menettämisestä ja 4 §:ssä säädetään rikoksentekovälineen menettämisestä. Luvun 5 §:ssä säädetään muun kuin

luvun 2 ja 4 §:ssä tarkoitetun omaisuuden menettämisseuraamuksista. Lisäksi rikoksiin soveltuvat myös menettämisseuraamuksen turvaamiseksi tehtävää vakuustakavarikkoa ja takavarikkoa koskevat pakkokeinolain (806/2011) 6 luvun vakuustakavarikkoa ja 7 luvun takavarikoimista koskevat säännökset.

F-kaasuasetuksen 31 artiklan 3 kohdan b alakohta ja otsoniasetuksen 27 artiklan 3 kohdan b alakohta edellyttävät, että seuraamuksiin on sisällytettävä laittomasti hankittujen tavaroiden julistaminen menetetyksi valtiolle, takavarikointi, poistaminen markkinoilta tai ottaminen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten haltuun. Rikoslain 10 luvun ja pakkokeinolain 7 luvun säännösten voidaan katsoa täyttävän näiden kohtien vaatimukset menetetyksi julistamisen ja takavarikoinnin osalta. Rikoslain 10 luvun 5 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohtien mukaan rikoksella tuotettu, valmistettu tai aikaansaatu taikka rikoksen kohteena ollut esine tai omaisuus voidaan tuomita kokonaan tai osaksi menetetyksi, jos menettämisseuraamus on tarpeen esineen tai omaisuuden terveydelle tai ympäristölle haitallisten ominaisuuksien vuoksi tai luonnon tai ympäristön suojelemiseksi annettujen säännösten tai määräysten tarkoituksen toteuttamiseksi. Hallituksen esityksen HE 80/2000 vp mukaisesti määritelmä "tuotettu, valmistettu tai aikaansaatu" on tarkoitettu kattamaan sekä tapaukset, joissa itse toiminta on laitonta, että tapaukset, joissa laittomuus aiheutuu esimerkiksi valmistamistavasta. Lisäksi säännös koskisi niitä tilanteita, jolloin toiminta ilman lupaa on rangaistavaa.

Lisäksi F-kaasu- ja otsoniasetus edellyttävät, että vakavan tai toistuvan rikkomisen tapauksessa käytettävissä on oltava väliaikainen kieltäminen, tuottaminen, tuoda, viedä tai saattaa markkinoille fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita tai niitä sisältäviä tuotteita ja laitteita. Väliaikainen kieltäminen sisältyy jo ympäristönsuojelulain 183 §:ään. Sen mukaan ympäristöministeriö voi kieltää valmistajaa, maahantuojaa tai muuta markkinoille luovuttajaa taikka laitteen huoltajaa tai aineen käsittelijää jatkamasta toimintaansa, kieltää säännösten vastaisen aineen, kemikaalin, valmisteen, tuotteen, laitteen tai koneen käytön, valmistuksen, kaupan pitämisen, myynnin tai muun luovuttamisen, määrätä rikkojan saattamaan aineen, kemikaalin, valmisteen, tuotteen, laitteen tai koneen säännösten mukaiseksi tai muutoin täyttämään velvollisuutensa ja määrätä rikkoja toimittamaan aine, kemikaali, valmiste, tuote, laite tai kone taikka osa siitä asianmukaisesti käsiteltäväksi jätteenä. Lisäksi ympäristöministeriö voi määrätä asetuksen vastaisesti menetelleen poistamaan aineen, kemikaalin, valmisteen, tuotteen, laitteen tai koneen markkinoilta.

Ympäristönsuojelulain 183 §:ssä ja 216 §:ssä säädetään hallinnollisista pakkokeinoista. Lain 183 §:n mukaan Suomen ympäristökeskus päättää kiellosta tai määräyksestä, kun kyse on F-kaasuasetuksen, otsoniasetuksen tai ympäristönsuojelulain 17 luvun nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamisesta muutoin kuin henkilön ja toiminnanharjoittajan päteväntöön liittyvästä säännöksestä. Kiellon käyttöä säännösten vastaista yksittäistä laitetta tai huoltovelvollisuuden täyttämistä koskevan määräyksen antaa ympäristönsuojelulain 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleinen valvontaviranomainen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto päättää kiellosta tai määräyksestä, kun rikkomus koskee päteväntöä koskevien velvoitteiden noudattamista. Lain 216 §:n mukaan ilmakehään haitallisesti vaikuttavan kemikaalin tai tuotteen valmistus, markkinoille saattaminen, vienti tai käyttö voidaan kieltää tai rajoittaa taikka asettaa sille ehtoja, mikäli sen käytöstä syntyy päästöjä, joista voidaan perustellusti arvioida aiheutuvan terveyshaittaa tai muu lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu seuraus.

Kansallinen lainsäädäntö täyttää valtaosin F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen seuraamuksia koskevat velvoitteet. Kansallista lainsäädäntöä olisi muutettava, jotta rangaistavaksi säädetyt teot luonnehdittaisiin yksityiskohtaisemmin ja täsmällisemmin kuin voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa. Lisäksi olisi säädettävä rangaistavaksi uudet tekotavat eli F-kaasuasetuksen sähköisiä kytkinlaitteita koskevat 13 artiklan 9 kohdan käyttöönottokiellot ja

artiklan 16 ja 17 kohtien mukaiset kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuudet. Otsoniasetuksen osalta uusi tekotapa olisi 20 artiklan 4 kohdan kielto hävittää haloneita.

Sekä F-kaasuasetukseen että otsoniasetukseen sisältyy valtuussäännöksiä, joiden nojalla komissio voi antaa täytäntöönpanosäädöksiä tai delegoituja säädöksiä. Hallituksen esitystä valmisteltaessa on arvioitu, ettei niiden osalta olisi tarvetta säätää rikkomuksista.

3.2 Päästöportaaliasetus

Voimassa olevan ympäristönsuojelulain 225 §:n 1 momentin 7 kohdassa viitataan nyt kumottavan epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 166/2006 5 tai 6 artiklan taikka 9 artiklan 1 kohtaan, joiden velvollisuuksien vastaisesta toiminnasta tuomitaan sakkoon.

Kumottavan Euroopan parlamentin ja neuvoston EY N:o 166/2006 asetuksen ja sen korvanneen uuden päästöportaaliasetuksen ((EU) 2024/1244) soveltamisalaan kuuluvat toiminnanharjoittajat ovat ympäristönsuojelulain mukaan ympäristöluvanvaraisia tai rekisteröitäviä toimintoja. Ympäristöluvassa määrätään määräajasta, johon mennessä toiminnanharjoittajan tulee toimittaa toimintavuotta koskevat tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle. Sama määräaika koskee myös asetuksessa EY N:o 166/2006 raportoitavaksi säädettyjä asioita. Jos toiminannharjoittaja laiminlyö tietojen toimittamisen määräaikaa, on valvontaviranomaisen ympäristönsuojelulain 179 §:n mukaan kehoitettava toiminannharjoittavaa toimittamaan puuttuvat tiedot sekä ryhdyttävä toimiin hallintopakkomenettelyn vireille saattamiseksi.

3.3 Ympäristörikosdirektiivi

Ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan 2 kohdan s alakohta velvoittaa jäsenvaltiot kriminalisoimaan otsonikerrosta heikentävien aineiden laittoman tuotannon, markkinoille saattamisen, tuonnin, viennin, käytön, vapauttamisen sekä tuotteiden ja laitteiden sekä niiden osien, jotka sisältävät otsonikerrosta heikentäviä aineita tai joiden toiminta perustuu näihin aineisiin, tuotannon, markkinoille saattamisen, tuonnin, viennin ja käytön, kun se on laitonta ja tahallista. Ympäristödirektiivin 3 artiklan 2 kohdan t alakohta velvoittaa jäsenvaltiot säätämään rangaistavaksi fluorattujen kasvihuonekaasujen tuotannon, markkinoille saattamisen, tuonnin, viennin, käytön tai vapauttamisen sekä tuotteiden ja laitteiden sekä niiden osien, jotka sisältävät fluorattuja kasvihuonekaasuja tai joiden toiminta perustuu näihin kaasuihin, tuotannon, markkinoille saattamisen, tuonnin, viennin ja käytön sekä tällaisten tuotteiden ja laitteiden käyttöönoton, kun se on laitonta ja tahallista.

Ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan 4 kohta velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että edellä kuvatus mukainen menettely on rangaistavaa myös törkeästä huolimattomuudesta tehtynä ja 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti rangaistavaksi on säädettävä edellä mainittujen rikosten yrittäminen. Ympäristörikosdirektiivin 5 artiklan 2 momentin d kohdan mukaan edellä mainituista rikoksista tulee voida määrätä vankeusrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään viisi vuotta. Lisäksi 6 artikla edellyttää, että oikeushenkilön rangaistusvastuun tulee soveltua edellä mainittujen rikosten kohdalla.

Ympäristörikosdirektiivin edellyttämistä F-kaasu- ja otsoniasetusten rikkomisen seuraamuksista säädetään oikeusministeriössä vireillä olevassa rikoslain muuttamista koskevassa hankkeessa. Täytäntöönpanoa valmistelee oikeusministeriön asettama työryhmä, jonka toimikausi jatkuu 31.10.2025 saakka. Direktiivin täytäntöönpanon määräaika on

20.5.2026. Direktiivin täytäntöönpanon valmistelu on meneillään, ja täytäntöönpanosta rangaistussääntelyyn aiheutuvien lainsäädäntömuutostarpeiden sisältö on siten vielä täsmentymättä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Yleistä

F-kaasuasetuksen, otsoniasetuksen ja ympäristörikosdirektiivin sääntelyn voi katsoa muodostavan kokonaisuuden, jolla pyritään suojaamaan ympäristöä F-kaasujen tai otsoniaineiden ja niitä sisältävien tuotteiden laittoman käyttämisen, päästämisen ym. aiheuttamilta vaaroilta tai vahingoilta, ja jonka pohjana on F-kaasu- ja otsoniasetuksiin sisältyvä aineellinen sääntely.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulain 225 §:ää, jossa säädetään seuraamuksista. Koska ympäristörikosdirektiivin edellyttämät muutokset rikoslakiin F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen seuraamusten osalta tehdään ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä, tässä esityksessä ehdotetaan vain teknistä muutosta rikoslain 48 luvun 1 §:ään eli viittauksia uusiin F-kaasu- ja otsoniasetuksiin.

Ympäristönsuojelulakiin ehdotetut muutokset laajentaisivat rangaistavuuden alaa. F-kaasuasetuksen mukaiset uudet tekotavat olisivat sähköisiä kytkinlaitteita koskevat 13 artiklan 9 kohdan käyttöönottokiellot 16 ja 17 kohtien mukaisine kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuksineen. Otsoniasetuksen osalta uusi tekotapa olisi 20 artiklan 4 kohdan kieltö hävittää haloneita. Ympäristönsuojelulain osalta uudet tekotavat olisivat 162 a §:ssä ja lain 17 luvun nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitetun asennustodistuksen toimittamatta jättäminen.

4.1.2 F-kaasu- ja otsoniasetukset

Sekä ympäristönsuojelulaissa että rikoslain 48 luvussa säädettäisiin rangaistavaksi F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen vastaisia tekoja. Ympäristönsuojelulaissa säädettäisiin tahallaan tai huolimattomuudesta tehtävistä teoista, joita ympäristörikosdirektiivi ei kata. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjanpitoa koskevat rikkomukset. Lisäksi ympäristönsuojelulaissa säädettäisiin ympäristörikosdirektiivissä muutoin kuin syyksiluettavuuden osalta kuvatuista menettelyistä silloin, kun ne tehdään huolimattomuudesta. Sellaisissa teoissa, joista voidaan rangaista joko ympäristönsuojelulain tai rikoslain perusteella, harkittavaksi tulisi teon vakavuuden perusteella se, kumpaa säädöstä sovelletaan. Esimerkiksi jos rikkomus liittyisi fluorattujen kasvihuonekaasujen luovuttamiseen eli F-kaasuasetuksen mukaiseen markkinoille saattamiseen ja laittomasti markkinoille saatettujen kaasujen määrä olisi suuri ja teko olisi tahallinen tai tehty törkeästi huolimattomuudesta, sovellettaisiin rikoslakia. Vastaavasti ympäristönsuojelulakia sovellettaisiin, kun teko on tehty huolimattomuudesta ja kyse olisi esimerkiksi yksittäisten kaasua sisältävien säiliöiden markkinoille saattamisesta.

Rikoslakiin esitetään tässä hallituksen esityksessä muutosta vain tiettyjen 48 luvun 1 §:n 1 momentissa viitattujen säädösten osalta eli korvattaisiin viittaukset kumottuihin F-kaasu- ja otsoniasetuksiin viittauksilla voimassa oleviin F-kaasu- ja otsoniasetuksiin. Rikoslain rangaistavuuden ala ei näiden päivitysten johdosta muuttuisi.

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan ympäristörikosdirektiivin toimeenpanoa rikoslailla. Sen yhteydessä valmistellaan seuraamussäännöksiä muiden muassa tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tehdyistä F-kaasu- ja otsoniasetusten vastaisesta aineen päästämisestä, käytöstä, talteenotosta, hävittämisestä tuotannosta, tuonnista, viennistä ja markkinoille saattamisesta sekä eräiden F-kaasuja sisältävien laitteiden käyttöönotosta.

4.1.3 Päästöportaaliasetus

Ympäristönsuojelulain 225 §:n 1 momentin 7 kohdan kuvauksissa selkeytetään päästöportaaliasetuksen vastaista tekoa koskevat viittaukset. Nykyinen ympäristönsuojelulain 225 § sisältää sakkorangaistuksen, joten päästöportaaliasetuksen 18 artiklan 2 kohdan vaatimus ei tuo muutosta nykytilaan.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksen mukaan ympäristönsuojelulaissa säädettäisiin seuraamuksista nykyistä yksilöidymmin ja selkeämmin. Esityksellä ei ole olennaisia vaikutuksia viranomaisten keskinäisiin suhteisiin, viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin, henkilöstöön tai organisaatioon taikka viranomaisten hallinnollisiin tehtäviin.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta rikosprosessiin tulevien tapausten määrään, koska kyse on pääosin nykyisen sääntelyn selkeyttämisestä.

Lainsäädännön tarkentamisesta tai rangaistavuuden alan vähäisestä laajentamisesta, ei katsota olevan merkittäviä yritysvaikutuksia eikä siten ole kysymys myöskään yritystoiminnan rajoituksista.

Vaikuttavien ja varoittavien seuraamusten säätäminen tehostaa toimeenpanoa ja on omiaan ennaltaehkäisemään rikkomuksia. Seuraamusten määrääminen säädöksiä rikkoville toiminnanharjoittajille edistää toimijoiden yhdenmukaista kohtelua. Rikkomusten vähentyessä, myös F-kaasuista ja otsonikerrosta heikentävistä aineista aiheutuvien ympäristövaikutusten voidaan arvioida vähenevän.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

F-kaasu-, otsoni- ja päästöportaaliasetuksien mukaisesti jäsenvaltiot voivat käyttää rikosoikeudellisia tai hallinnollisia seuraamuksia. Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta hallinnollisten seuraamusmaksujen käyttöönottoa. Hallinnollisten seuraamusten määrääminen F-kaasuasetuksen, otsoniasetuksen ja päästöportaaliasetuksen rikkomisesta olisi merkittävä muutos nykyiseen seuraamussäätelyyn. Mahdollista hallinnollisten seuraamusmaksujen sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin tarkastellaan myöhemmin yhdessä saman aikaisesti täytäntöön pantavien EU:n muiden ympäristösäädösten kanssa.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

F-kaasu – ja otsoniasetusten mukaisesti jäsenvaltioiden on ilmoitettava seuraamusten täytäntöönpanosta komissiolle ennen 1.1.2026. Hallituksen esityksen valmistelun aikana ei ole ollut saatavilla tietoa muiden jäsenvaltioiden lainsäädäntösuunnitelmista.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esityksen luonnos on ollut lausuntopalvelu.fi -sivustolla avoimessa lausuntomenettelyssä 25.6.–20.8.2025 (lausuntopalvelu.fi). Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa seuraavilta tahoilta: Elinkeinoelämän keskusliitto, Energiateollisuus ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Kaivosteollisuus ry, Kemiateollisuus ry, Keskusrikospoliisi, liikenne- ja viestintäministeriö, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Metsäteollisuus ry, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Poliisihallitus, puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto, Suomen Kylmäliikkeiden Liitto ry, Suomen Lämpöpumppuyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus, Syyttäjälaitos, Teknologiateollisuus ry, Tulli, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, työ- ja elinkeinoministeriö ja valtiovarainministeriö. Mikä tahansa muukin taho on ollut vapaa antamaan lausunnon asiasta.

Lausunnon antoivat oikeusministeriö, Poliisihallitus ja Suomen Kylmäliikkeiden Liitto ry. Maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa.

Ympäristönsuojelulain 225 §:n muutokset

Oikeusministeriö katsoi, että esitystä olisi täydennettävä selostamalla F-kaasuasetuksen, otsoniasetuksen ja päästöportaaliasetuksen pääsisältö ja seuraamuksia koskevien artikloiden sisältö sekä kuvattava nykytilaa tarkemmin. Lisäksi olisi selostettava tarkemmin rangaistavuuden alan muutoksia verrattuna nykytilaan. Oikeusministeriö esitti, että rangaistavien tekojen nimeämisen yhteydessä olisi tarpeen olla esimerkkejä teoista, jotka tulisivat rangaistavaksi. Oikeusministeriöllä oli lisäksi lukuisia yksityiskohtaisia kommentteja pykäläkohtaisiin perusteluihin. Esitystä on täydennetty oikeusministeriön esittämällä tavoilla.

Oikeusministeriön mukaan esityksessä tulisi selventää miltä osin ja millä perusteilla rikoslain 5 ja 10 lukua sekä pakkokeinolain 6 ja 7 lukuja sovellettaisiin F-kaasu- ja otsoniasetusten rikkomiseen. Oikeusministeriö kiinnitti huomiota perustuslain laillisuusperiaatteeseen, perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin ja kriminalisointiperiaatteisiin. Esitystä on täydennetty ehdotetuilla tavoilla.

Oikeusministeriö katsoi, että esityksessä tulisi selventää, onko perusteltua rajata rangaistavuus koskemaan päästöportaaliasetuksen 6 artiklan 1 kohtaa tai muita artiklan kohtia, koska aineellinen säännös, jonka vastainen menettely säädetään rangaistavaksi, on oltava riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen, jotta sen perusteella on ennustettavissa, mikä menettely on rangaistavaa. Esitystä on täsmennetty esityksen mukaisesti.

Lisäksi oikeusministeriö katsoi, että päästöportaaliasetuksen 9 artiklan 1 kohdan säädöskohtaisia perusteluja täsmennettävä, miten ja millä kriteereillä arvioidaan, että toiminnanharjoittajan toimittavat tiedot ovat korkealaatuisia. Esitystä on täsmennetty tältä osin.

Oikeusministeriö esitti eräisiin 225 §:n kohtiin täsmennyksiä. Kyseiset täsmennykset on tehty esitykseen. Muutoin oikeusministeriö katsoi, että esitysluonnoksessa rangaistavaksi säädettävät teot luonnehditaan asianmukaisesti yksityiskohtaisemmin ja täsmällisemmin kuin nykyiset säännökset, jotka sisältävät varsin yleisluontoiset viittaukset asetusten mukaisten velvollisuuksien vastaiseen menettelyyn.

Myös esityksen mukaista siirtymäsäännöstä on korjattu oikeusministeriön lausunnossaan esittämien huomioiden vuoksi.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n muutos

Oikeusministeriön mukaan esityksessä olisi tehtävä selkoa onko F-kaasu- ja otsoniasetusten sääntely muuttunut rangaistavuuden alan kannalta merkityksellisellä tavalla, sekä perusteltava, miksi myös rangaistavuuden piiriin uusina tulevien tekojen olisi oltava rangaistavia huomioiden kriminalisointiperiaatteet. Lisäksi esityksessä tulisi selvittää myös sitä, onko F-kaasu- ja otsoniasetusten muutoksissa kyse esimerkiksi sellaisista velvollisuuksista, joiden laiminlyönti voisi tulla ympäristön turmelemisena rangaistavaksi. Esitystä on täydennetty ehdotetulla tavalla.

Pääasialliset vaikutukset

Poliisihallituksen mukaan ympäristörikosasioissa toimivilla viranomaisilla on vakiintuneet yhteistyömuodot ja esityksellä ei arvioida olevan olennaisia vaikutuksia viranomaisten keskinäisiin suhteisiin, viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin, henkilöstöön tai organisaatioon taikka viranomaisten hallinnollisiin tehtäviin.

Poliisihallitus piti esitettyjä muutoksia kannatettavina. Sääntelyn selkeyttäminen ja seuraamusten uhka niiden vastaisesta toiminnasta ovat omiaan parantamaan ympäristörikosten ennalta ehkäisemistä. Lisäksi poliisihallitus toteaa, että hallinnolliset maksut suhteessa sääntelyn rikkomisen johdosta saatavaan rikoshyötyyn voivat tehostaa ympäristörikosten ja -rikkomusten ennalta estämistä. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa säädösten tarkoituksellisella rikkomisella pyritään saamaan kilpailuetua verrattuna säädöksiä noudattaviin yrityksiin.

Suomen kylmäliikkeiden liitto ry katsoi pääasiallisten vaikutusten olevan oikeusperustaltaan oikein sekä oikeassa suhteessa tekojen rangaistavuuteen ja arvioi, ettei ehdotuksella ole merkittäviä vaikutuksia alalla toimiviin yrityksiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ympäristönsuojelulaki

225 §. *Ympäristönsuojelulain rikkominen.* Pykälässä säädetään rikoslain säännöksiä täydentävistä sakonuhkaisista rangaistussäännöksistä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi, jos toiminnanharjoittaja laiminlyö päästöportaaliasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta toimittaa tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle. Rangaistavaa olisi, jos toiminnanharjoittaja ei toimita tietoja luvassa tai asetuksessa määrättyyn määräpäivään mennessä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädetään rangaistavaksi, jos toiminnanharjoittaja laiminlyö 6 artiklan 8 kohdan kirjanpitovelvollisuutta tai sitä koskevien tietojen säilyttämisvelvollisuutta. Kunkin laitoksen toiminnanharjoittajan on pidettävä toimivaltaisen viranomaisensa saatavilla kirjatut tiedot, joista ilmoitetut tiedot on saatu, viiden vuoden ajan asianomaisen ilmoitusvuoden päättymisestä. Kyseisten kirjattujen tietojen yhteydessä on myös selostettava menetelmät, joita on käytetty tietojen kokoamiseksi. Rangaistavaksi tulisi näin ollen teot, joissa kirjanpitoa ei ole tehty tai säilytetty vähintään viiden vuoden ajan.

Rangaistavaksi säädetään, jos toiminnanharjoittaja ei varmista päästöportaaliasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että toimitettavat tiedot ovat korkealaatuisia. Ympäristönsuojelulain 62 §:n mukaan ympäristöluvassa on oltava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta, niissä käytettävistä mittausmenetelmistä ja tulosten arvioinnista. Ympäristönsuojelulain 209 §:n mukaan mittaukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Esimerkiksi teollisuuspäästödirektiivin toimialaan kuuluvien laitosten parasta käyttökelpoista tekniikkaa koskevissa vertailuasiakirjoissa on määritelty käytettävät standardimenetelmät. Standardimenetelmiä joudutaan joskus soveltamaan mittauksen optimoimiseksi, mutta harkinta tehdään tapauskohtaisesti ja tarkkailusuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Toiminnanharjoittajan viranomaiselle esittämässä mittausraportissa esitetään saadun tuloksen lisäksi määräyksessä edellytetyt tarkkailun laatua kuvaavat seikat. Toimivaltainen valvontaviranomainen arvioi toiminnanharjoittajan toimittamien tietojen laadun etenkin tietojen tarkkuuden, täydellisyyden, johdonmukaisuuden ja luotettavuuden osalta. Viranomainen käyttää arvioinnissa esimerkiksi toiminnanharjoittajan edellisvuosina raportoitua tuloksia sekä akkreditoitujen mittaa- jien tekemiä mittausraportteja, jotka toiminnanharjoittaja on toimittanut toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos toimivaltainen viranomainen havaitsee tiedoissa laadullisia puutteita, pyytää hän toiminnanharjoittajaa toimittamaan korjatut tiedot. Rangaistavaksi tulisi näin teot, jossa toiminnanharjoittaja ei noudata luvassa määrättyä tarkkailun laadunvarmistusta koskevia määräyksiä tai toiminnanharjoittaja ei viranomaisen pyynnöstä huolimatta korjaa tulosten laadullisia puutteita.

Pykälän 1 momentin uusissa 10 ja 11 kohdissa säädettäisiin rangaistavaksi sellaiset tahallaan tai huolimattomuudesta tehdyt teot, jotka eivät ole ympäristörikosdirektiivin mukaisia tekoja. Ne koskevat F-kaasujen, otsonikerrosta heikentävien aineiden, niiden seosten sekä tapauksen mukaan niitä sisältävien tuotteiden tai käyttävien laitteiden talteenottoa, kirjanpito- ja raportointivelvollisuuksia ja laitteiden vuototarkastusta ja vuodonilmaisujärjestelmiä.

Pykälän 1 momentin uudessa 10 kohdassa säädettäisiin F-kaasuasetuksen rikkomisesta. Vuototarkastuksesta säädetään F-kaasuasetuksen 5 artiklassa, jonka 1 kohdan ensimmäinen alakohta velvoittaa laitteen valmistajan tai haltijan varmistamaan, että laite on tarkistettu vuotojen varalle. Asetuksen 4 artiklan 5 kohdassa säädetään vuotojen korjaamisvelvollisuudesta. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään eräiden laitteiden haltijoiden velvollisuudesta varmistaa, että laitteessa on vuotojenhavaitsemisjärjestelmä. Rangaistavaksi tulisi siten esimerkiksi tapaukset, joissa laitteen haltija ei ole huolehtinut laitteen vuototarkastuksesta F-kaasuasetuksessa säädetyn määräajan, laitteessa ei ole F-kaasuasetuksen edellyttämää vuotojenhavaitsemisjärjestelmää tai laitteessa havaittua vikaa ei ole korjattu F-kaasuasetuksen mukaisessa määräajassa tai laitteissa. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Toiminnanharjoittajia koskevista kirjanpitovelvollisuuksista säädetään F-kaasuasetuksen 7 artiklassa. Sen 1 kohdan mukaisesti huoltokirjaa on pidettävä laitteista, joita vuototarkastusvelvollisuus koskee. Uusia rangaistavia tekoja olisivat 7 artiklan 3, 4 ja 5 kohtien mukaisten kirjanpitovelvollisuuksien rikkomiset. Artiklan 3 kohdan mukaisesti tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja toimittavien yritysten on pidettävä kirjaa näiden kaasujen ostajista. Artiklan 4 kohdan mukaan tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden myyjien on pidettävä kirjaa myydyistä laitteista ja asennuksen suorittavista pätevyistä yrityksistä. Artiklan 5 kohdan mukaan kirjanpitovelvollisuus on myös yrityksillä, jotka tuottavat, saattavat markkinoille, toimittavat tai vastaanottavat tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja, jotka on tarkoitettu asetuksen mukaisiin poikkeuksellisiin käyttötarkoituksiin. Vastaavasti 13 artiklan 16 ja 17 kohdissa säädetään velvollisuudesta säilyttää todisteet 13 artiklan 9 kohdan poikkeusten soveltamisen perusteista ja toimittaa ne pyynnöstä viranomaiselle sekä ilmoitettava

jäsenvaltion toimivaltaiselle viranmaiselle poikkeusten perustella käyttöönotettujen laitteiden sijoituspaikasta. Rangaistavaksi tulisivat siten esimerkiksi teot, joissa edellä mainittuja laitteen tarkastuksista tai huolloista ei ole tehty huoltopöytäkirjaa, sekä tapaukset, joissa kirjanpitoa myydyistä kaasusta tai laitteista ja niiden asentajista ei ole tai sitä ei ole säilytetty vähintään viittä vuotta. Kirjanpitoa koskevat velvollisuudet ovat laajemmat kuin kumotussa F-kaasuasetuksessa, joten rangaistavuuden soveltamisala laajenisi, mutta rangaistavaksi ei tulisi uusia tekotapoja.

Useissa F-kaasuasetuksen artikloissa on lisäksi esimerkiksi markkinoille saattamiseen ja käyttökieltoihin liittyviä kirjapidon kaltaisia vaatimuksia, kuten vaatimuksenmukaisuusvakuutuksia tai velvollisuuksia säilyttää asiakirjoja, mikäli asetuksen mukaisia poikkeuksia on käytetty. Esimerkiksi 4 artiklan 6 kohdan mukaisesti fluorattujen kasvihuonekaasujen saattaminen markkinoille edellyttää kaasujen tuottajilta ja tuojilta vaatimuksenmukaisuusvakuutusta tuotantoprosessissa syntyneen sivutuotteen asianmukaisesta käsittelystä. Koska kyseinen vakuutus on markkinoille saattamisen edellytys, teko, jossa vakuutus puuttuu, tulisi rangaistavaksi markkinoille saattamisen rikkomisena ja siitä säädettäisiin pykälän uudessa 2 momentissa.

F-kaasuasetuksen artikla 26 sisältää raportointivelvollisuuksia, joiden mukaan muiden muassa tuottajien, tuojien, viejien, hävittäjien ja fluorattuja kasvihuonekaasuja raaka-aineena käyttävien yritysten on raportoitava käsittelemiensä fluorattujen kasvihuonekaasujen määrät. Rangaistavaksi tulisivat siten teot, joissa kaasujen edellä tarkoitettu käsitteijä ei toimita F-kaasuportaaliin tietoja käsittelemiensä kaasujen määristä. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Pykälän 1 momentin uudessa 11 kohdassa säädettäisiin otsoniasetuksen rikkomisesta. Otsoniasetuksen 8 artiklan 3, 4 ja 5 kohdat ja 15 artiklan 6 kohta edellyttävät kirjapitoa otsonikerrosta heikentävien aineiden poikkeuskäytöstä laboratorio- ja analyysitarkoituksiin, raaka-aineina tai prosessireagensseina tai jos ne on tarkoitettu hävitettäväksi tai regeneroitavaksi. Asetuksen 21 artiklan 5 kohdassa säädetään vuototarkastuksia koskevasta kirjanpidosta. Rangaistavaksi tulisivat näin ollen teot, joissa kirjanpitoa ei ole tehty tai säilytetty vähintään viiden vuoden ajan. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Otsoniasetuksen 21 artiklan 3 ja 4 kohdissa säädetään laitteiden haltijoita koskevista vuototarkastusvelvollisuuksista sekä vuotojen korjaamista koskevista velvollisuuksista. Yritysten raportointivelvollisuuksista säädetään otsoniasetuksen 24 artiklassa. Esimerkit rangaistavaksi tulevista teoista ovat vastaavat kuin edellä on F-kaasuasetuksen osalta kuvattu eikä rangaistavuuden alassa tapahtuisi muutoksia.

Pykälän 1 momentin uudessa 12 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi tahallaan tai huolimattomuudesta tehdyt rikkomukset, jotka koskevat ympäristönsuojelulain 159 §:n, 161 §:n 1 momentin tai 162 §:n mukaisia pätevyyttä ja sen osoittamista tai todentamista koskevia velvollisuuksia, 161 §:n 2 momentissa tarkoitettuja laitteita ja välineitä koskevia velvollisuuksia, 162 a §:ssa tarkoitettun asennustodistuksen toimittamista koskevia velvollisuuksia, 163 §:n ja valtioneuvoston asetuksen mukaisia vuototarkastuksia tai huoltokirjanpitoa koskevia velvollisuuksia taikka 165 §:n mukaista tietojen toimittamista koskevia velvollisuuksia. Samoin rangaistavaa olisi toiminta vastoin 159, 161, 162, 162 a, 163 tai 165 §:n nojalla annettua valtioneuvoston asetusta, jolla täsmennetään lain 17 luvussa olevia säännöksiä. Valtioneuvoston asetuksessa, joka annetaan 2025 aikana, ehdotetaan säädettäväksi ympäristönsuojelulain 159 §:n nojalla toiminnanharjoittajan ja kylmäaineita käsittelevien henkilöiden koulutus- ja pätevyysvaatimuksista, 161 §:n 2 momentin nojalla laitteista ja välineistä, joita toiminnanharjoittajalla on oltava, 162 §:n nojalla mainitussa pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä sekä pätevyyden uusimiseen,

kertauskurssiin ja arviointiin liittyvistä menettelyistä, 162 a §:n nojalla asennustodistuksen sisällöstä ja 163 §:n nojalla tarkastuksista sekä huolto- ja tarkastuspäiväkirjan sisältämistä tiedoista. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää 165 §:n nojalla mainitussa pykälässä tarkoitetuista tiedoista ja tietojen toimittamismenettelystä.

Rangaistaviksi tulisivat esimerkiksi teot, joissa laitteen asentajalla ei ole voimassa olevaa pätevyyttä asentamansa tai huoltamansa laitteen käsittelyyn tai toiminnanharjoittaja ei ole nimennyt vastuuhenkilöä. Samoin rangaistavaa olisi asennustodistuksen toimittamatta jättäminen tai huoltokirjanpidon puutteellisuus. Lisäksi rangaistavaa olisi jättää toimittamatta 165 §:ssä mainitut tiedot Suomen ympäristökeskukselle sen niitä pyytäessä.

Voimassa olevaan ympäristönsuojelulakiin verrattuna pätevyksiä koskeva rangaistavuuden soveltamisala laajenisi koskemaan 162 §:ää, jossa nykyisin säädetään pätevyyden voimassaolosta ja pätevyyden uusimiseen liittyvistä velvollisuuksista. Toimimisesta vastoin pätevyyden määräaikaaisuuteen liittyviä säännöksiä olisi tarpeen säätää samalla tavoin kuin toimimisesta vastoin 159 §:ssä säädettyjä pätevyysvaatimuksia. Rangaistavaksi tulisi myös lain 162 a §, joka on uusi. Pykälässä tarkoitettun asennustodistuksen avulla jäähdytys- ja ilmastointilaitteiden sekä lämpöpumppujen haltijat saavat vakuuden siitä, että laite on vaatimusten mukainen ja toimii turvallisesti ja energiatehokkaasti.

Ympäristönsuojelulain 225 §:ään säädettäisiin uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2–4 momentit siirtyisivät uusiksi 3–5 momenteiksi.

Uudessa 2 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi sellaiset huolimattomuudesta tehdyt F-kaasuasetuksen tai otsoniasetuksen vastaiset teot, jotka ympäristörikosdirektiivi edellyttää säätämään rangaistavaksi, kun ne on tehty tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta. Ympäristörikosdirektiiviin sisältyvistä velvoitteista johtuen tällaisten tekojen rangaistavuudesta tulee säätää rikoslaissa direktiivin edellyttämän rangaistukseen. Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon johdosta tahallista ja törkeästä huolimattomuudesta tehdyistä F-kaasu- tai otsoniasetuksen vastaisista teoista tulisi säätää direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslaissa. Ympäristörikosdirektiiviin sisältyy muitakin F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen seuraamusten kannalta merkityksellisiä velvoitteita. Ympäristörikosdirektiivi edellyttää, että mainituista tahallisista teoista voidaan määrätä vähintään viiden vuoden enimmäisrangaistus (5 artiklan 2 kohdan d ala- kohta). Sen 4 artiklan mukaan mainittujen tekojen yritys sekä yllytys ja avunanto näihin tekoihin tulee säätää rangaistavaksi. Ympäristörikosdirektiiviin sisältyy lisäksi muun muassa oikeushenkilön vastuuta ja seuraamuksia (6 ja 7 artiklat) sekä vanhentumisaikoja, tutkintakeinoja ja lainkäyttövaltaa koskevia velvoitteita (11–13 artiklat).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten rangaistavaksi F-kaasu- ja otsoniasetusten vastainen huolimaton aineen tai seoksen päästäminen sekä kyseisten aineiden ja niiden seosten sekä tapauksen mukaan niitä sisältävien tuotteiden tai niitä käyttävien laitteiden käyttö, tuotanto, tuonti, vienti, markkinoille saattaminen, aineiden talteenotto ja hävittäminen sekä eräiden F-kaasuja sisältävien laitteiden käyttöönotto. Lisäksi momentissa säädettäisiin rangaistavaksi F-kaasujen ja otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjen ehkäisemistä koskevat rikkomukset. Kierrätystä ja regenerointia ja fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käytöstä poistamista koskevien velvollisuuksien rikkomukset, jotka liittyvät olennaisesti talteenottoa ja hävittämistä koskeviin säännöksiin, säädettäisiin myös rangaistavaksi.

Momentin 1–5 kohdat käsitelisivät F-kaasuasetuksen seuraamuksia. Momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiellosta päästää aineita ilmakehään säädetään F-kaasuasetuksen 4 artiklan 1 kohdassa. Siinä kielletään fluorattujen kasvihuonekaasujen tahallinen päästäminen ilmakehään,

jos se ei ole teknisesti välttämätöntä aiottua käyttötarkoitusta varten. Päästöjen ehkäisemisestä säädetään 4 artiklan 2 ja 3 kohdissa. Sen 2 kohdassa säädetään sulfuryylifluoridilla tehtävistä kaasutuksista ja sen 3 kohdan mukaan fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden ja laitojen haltijoiden on toteutettava kaikki teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoiset toimenpiteet ehkäistäkseen näiden kaasujen pääsyä ilmakehään, jos tahallinen päästäminen on teknisesti välttämätöntä. Rangaistavaksi tulisi aineiden tahallinen päästäminen ilman sekä päästöjen asianmukaisen ehkäisemisen laiminlyönti. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi F-kaasuasetuksen vastaiset käyttöä, pätevyyttä ja laitteiden käyttöönottoa koskevat teot. Aineiden ja niiden seosten sekä tapauksen mukaan niitä sisältävien tuotteiden tai niitä käyttävien laitteiden käytöstä säädetään F-kaasuasetuksen 4, 8 ja 13 artikloissa. Fluorattujen kasvihuonekaasujen käytöllä tarkoitetaan käyttöä tuotteiden ja laitteiden tuotannossa, kunnossapidossa tai huollossa, uudelleentäyttö mukaan lukien. Käyttöä olisi myös menettely, jossa edellä mainittuja toimia suorittaa henkilö, jolla ei ole F-kaasuasetuksen edellyttämää pätevyyttä.

F-kaasuasetuksen 8 artiklan 6 kohdassa kielletään eräiden talteenotettujen fluorattujen kasvihuonekaasujen käyttö, ellei kaasua ole kierrätetty tai regeneroitu, 7 kohdassa veloitetaan ottamaan talteen säiliöissä jäljellä olevat kaasut asianmukaisen jatkokäsittelyn varmistamiseksi ja 8-10 kohdissa säädetään eräitä rakennussolumuovien ja niiden sisältämien fluorattujen kasvihuonekaasujen talteenotosta ja hävittämisestä.

F-kaasuasetuksen 13 artiklan 1 ja 2 kohdissa kielletään rikkiheksafluoridin käyttö sekä painevalussa ja magnesiumvaluseosten kierrätyksessä ja ajoneuvojen renkaiden täyttämiseen. Artiklan 3–5 kohdissa säädetään niin sanotuista huoltokieltoista eli kielletään hyvin korkean ilmastoa lämmittävän vaikutuksen (Global warming potential, GWP) kaasujen käyttö kohdissa määriteltujen laitteiden huollossa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöiden kylmälaitteiden, jotka sisältävät fluorattuja kasvihuonekaasuja, joiden lämmityspotentiaali on yli 2500, huolto neitseellisellä kylmäaineella 1.1.2025 jälkeen olisi rangaistavaa. Artiklan kohta 8 koskee desfluraanin käyttöä anestesia-aineena. Artiklan kohdassa 7 rikkiheksafluoridin ja muiden fluorattujen kasvihuonekaasujen käyttöä sähköisissä kytkinlaitteissa. Käyttökiellot koskevat useampia laitteita kuin kumotussa F-kaasuasetuksessa, mutta uusia tekotapoja ei tulisi.

F-kaasuasetuksen 4 artiklan 7 kohdassa ja 10 artiklan 1 ja 2 kohdissa säädetään toimista, joita suorittavista edellytetään pätevyyttä sekä laitteista, joiden käsittely edellyttää pätevyyttä. Rangaistavaa olisi, mikäli henkilö tai tapauksen mukaan toiminnanharjoittaja, käsittelee ilman pätevyyttä sellaisia fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältäviä laitteita, joiden käsittely F-kaasuasetuksen mukaisesti edellyttää pätevyyttä. Pätevyysvaatimukset ovat laajemmat kuin kumotussa F-kaasuasetuksessa eli rangaistavuuden soveltamisala laajenisin, mutta uusi tekotapa ei tulisi.

F-kaasuasetuksen 13 artiklan 9 kohdassa säädetään sähköisiä kytkinlaitteita koskevasta käyttöönottokiellostä. Rangaistavaa olisi, mikäli sähköisiä kytkinlaitteita otetaan käyttöön kyseisessä kohdassa mainittujen päivämäärien jälkeen, mutta artiklan 7 ja 10–18 mukaisia poikkeukset eivät sovellu. Käyttöönottokielon rikkominen olisi uusi F-kaasuasetuksen vastainen tekotapa ja se sisältäisi myös kohtien 16 ja 17 mukaisten kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuksien rikkomisen.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin F-kaasuasetuksen 8 artiklassa tarkoitettua aineiden talteenottoa, kierrätystä, regenerointia ja hävittämistä sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden käytöstä poistamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaisesti laitteiden haltijoiden on huolehdittava siitä, että fluoratut kasvihuonekaasut otetaan talteen ja kierrätetään,

regeneroidaan tai hävitetään. Kohdan 6 mukaisesti kielletään talteen otettujen tiettyjen fluorattujen kasvihuonekaasujen käyttäminen laitteen täyttämiseksi tai uudelleentäyttämiseksi, ellei ainetta ole kierrätetty tai regeneroitu. Kohdan 7 mukaisesti eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävistä säiliöistä on otettava talteen kaikki säiliössä olevat kaasut ja toimitettava ne asianmukaisesti käsiteltäviksi. Artiklan 8–10 kohdissa säädetään rakennussolumuoveihin sisältyvien tiettyjen fluorattujen kasvihuonekaasujen käsittelyyn liittyvistä velvollisuuksista ja kohdassa 11 hävittämismenetelmistä. Artiklassa 8 uutta on 6 kohdan kielto käyttää talteenotettuja kaasuja uudelleen, ellei ainetta ole kierrätetty tai regeneroitu sekä 8–10 kohtien rakennussolumuovien käsittelyä koskevat vaatimukset. Talteenottoa ja hävittämistä koskevan rangaistavuuden soveltamisala laajenisi, mutta uutta tekotapaa ei tulisi.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi F-kaasuasetuksen markkinoille saattamista koskevat säännökset. Asetuksen 11 artiklan 1 kohta sisältää kiellon saattaa markkinoille liitteessä IV lueteltuja tuotteita tai laitteita sekä niiden osia liitteessä mainitusta päivämäärästä lukien. Artiklan 3 kohdassa kielletään kertakäyttösäiliöiden tuonti, myöhempi toimittaminen toisille henkilöille tai asettaminen toisten henkilöiden saataville, käyttö tai vienti. Artiklan 4 kohdan mukaan uudelleentäytettävälle säiliölle on oltava järjestely säiliöiden palauttamisesta uudelleentäyttöä varten. Artiklan 6 kohdan mukaan vain asetuksen mukaisen pätevyyden omaavat henkilöt tai yritykset, jotka työllistävät päteviä henkilöitä, voivat ostaa tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja kyseisessä lainkohdassa tarkemmin määriteltyihin tarkoituksiin. Artiklan 7 kohdan mukaan liitteessä I ja liitteen II ryhmässä 1 luetelluilla fluoratuilla kasvihuonekaasuilla täytettyjä laitteita, jotka eivät ole ilmatiiviisti suljettuja, saa myydä loppukäyttäjälle ainoastaan, jos esitetään todisteet siitä, että asennuksen suorittaa 10 artiklan mukaisesti pätevä yritys. Rangaistavaa olisi esimerkiksi saattaa markkinoille liitteessä IV mainittuja laitteita, niitä koskevan kiellon voimaantulon jälkeen, kertakäyttösäiliöiden käyttäminen tai tiettyjen fluorattujen kasvihuonekaasujen myyminen epäpäteville henkilöille. Markkinoille saattamista koskevan rangaistavuuden soveltamisala olisi entistä laajempi, mutta uutta tekotapaa ei tulisi.

Artiklan 8 kohdan mukaan ainoastaan yritykset, jotka ovat sijoittautuneet unioniin tai jotka ovat nimittäneet unioniin sijoittautuneen ainoan edustajan, voivat saattaa markkinoille ja myöhemmin toimittaa bulkkikaasuina olevia F-kaasuja. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Asetuksen 12 artikla sisältää tuotteiden ja laitteiden merkintöihin liittyviä vaatimuksia, joiden katsotaan sisältyvän markkinoille saattamisen edellytyksiin. Siten esimerkiksi tuotteet ja laitteet, jotka sisältävät fluorattuja kasvihuonekaasuja tai joiden toiminta perustuu kyseisiin kaasuun, saa saattaa markkinoille ja myöhemmin toimittaa tai asettaa toisen henkilön saataville vain, jos niissä on asianmukaiset merkinnät. Teko, jossa fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävä laite saatettaisiin markkinoille ilman asianmukaisia merkintöjä, voisi siten tulla rangaistavaksi säännöksen mukaisesti. Asetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti tuottajat ja tuojat saavat luovuttaa markkinoille HFC-yhdisteitä vain niille jaettujen kiintiöiden mukaisesti tai 2 kohdassa erikseen sallittuihin käyttötarkoituksiin. Asetuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti esitetyt kiintiö- ja ilmastointilaitteisiin sisältyvien HFC-yhdisteiden on kuuluttava kiintiöjärjestelmän piiriin. Rangaistavaa olisi esimerkiksi, mikäli yritys, jolle on myönnetty kiintiö HFC-yhdisteiden markkinoille saattamiseksi, tuo EU:n alueelle kiintiötään suuremman määrän HFC-yhdisteitä, tai yritys tuo EU-alueelle laitteita, joiden sisältämät HFC-yhdisteet eivät kuulu kiintiöjärjestelmän piiriin. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Momentin 5 kohdassa tarkoitettujen fluorattujen kasvihuonekaasujen tuotantoa koskevat säädökset sisältyvät F-kaasuasetuksen 14 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan fluorihilivetyjen tuotanto on

sallittu vain tuottajalle myönnetyn tuotanto-oikeuden mukaisesti. Tuontia ja vientiä koskevat säännökset ovat F- kaasuasetuksen 22 artiklassa, jonka 1 kohdan mukaisesti fluorattujen kasvihuonekaasujen ja niitä sisältävien tuotteiden ja laitteiden tuonti ja vienti edellyttävät komission myöntämää lupaa. Artiklan 3 kohdassa kielletään tiettyjen laitteiden ja tuotteiden vienti, mikäli ne sisältävät fluorattuja kasvihuonekaasuja, joiden ilmastoja lämmittävä vaikutus eli GWP on vähintään 1000. Asetuksen 25 artiklassa kielletään kauppa Montrealin pöytäkirjan soveltamisalaan kuulumattomien valtioiden tai alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen ja alueiden kanssa. Rangaistavaksi tulisi siten esimerkiksi sellaisten liitteessä IV lueteltujen laitteiden, jotka sisältävät fluorattua kasvihuonekaasua, jonka GWP on yli 1000, vienti EU-alueen ulkopuolelle. Rangaistavuuden soveltamisala laajenisi mainitun vientikiellon osalta, mutta uutta tekotapaa ei tulisi.

Momentin 6–10 kohdat käsittelevät otsoniasetuksen seuraamuksia. Otsoniasetuksen lähtökohta on, että otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotanto, markkinoille saattaminen, myöhempi toimittaminen toiselle henkilölle tai asettaminen toisen henkilön saataville unionissa maksua vastaan tai maksutta sekä käyttö sekä tuonti ja vienti on kielletty. Otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien tuotteiden ja laitteiden markkinoille saattaminen ja myöhempi toimittaminen toiselle henkilölle tai asettaminen toisen henkilön saataville unionissa maksua vastaan tai maksutta sekä tuonti ja vienti on kielletty. Mainittuihin kieltoihin on poikkeuksia.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi otsoniasetuksen 21 artiklan 1 kohdan kielto päästää fluorattuja kasvihuonekaasuja ilmakehään tahallisesti sekä artiklan 2 kohdan tarkoittama yritysten velvollisuus toteuttaa tarvittavat varotoimet estääkseen otsonikerrosta heikentävien aineiden tahatonta pääsyä ilmakehään tuotannon aikana, mukaan lukien tahaton pääsy muiden kemikaalien tuotannon, laitteiden valmistusprosessin, käytön, varastoinnin, säiliöstä toiseen siirtämisen ja kuljetuksen yhteydessä. Rangaistavaksi tulisi aineiden tahallinen päästäminen ilman sekä päästöjen asianmukaisen ehkäisemisen laiminlyönti. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi otsonikerrosta heikentävien aineiden käyttö, joka kielletään otsoniasetuksen 4 artiklan 1 kohdassa. Käyttökielto on kattavampi kuin kumotussa otsoniasetuksessa. Rangaistavaa olisi siten esimerkiksi otsonikerrosta heikentävien aineiden käyttö olemassa olevien kylmälaitteiden huollossa tai otsonikerrosta heikentävien aineiden tuonti EU-alueelle. Rangaistavuuden soveltamisala laajenisi koskemaan uusia käyttökieltoja, mutta uusia tekotapoja ei tulisi.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi otsoniasetuksen talteenottoa, kierrätystä, regenerointia, hävitystä sekä otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käytöstä poistamista koskevat säännökset. Palontorjuntajärjestelmien ja sammuttimien käytöstä poistamisesta säädetään 9 artiklan 2 kohdassa ja 11 artiklan 3 kohdassa velvoitetaan poistamaan otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävät tuotteet ja laitteet käytöstä niiden elinkaaren päättyessä. Asetuksen 20 artiklan 1–6 kohdissa säädetään yksityiskohtaisesti otsonikerrosta heikentävien aineiden talteenotosta ja hävittämisestä. Halonien hävittäminen kielletään asetuksen 20 artiklan 4 kohdassa ja se olisi uusi otsoniasetuksen vastainen tekotapa.

Momentin 9 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi otsoniasetuksen 4 artiklan 1 ja kohdissa tarkoitettu kielto, joka koskee tiettyjen otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, markkinoille saattamista ja myöhempää toimittamista toiselle henkilölle, asettamista toisen henkilön saataville tai käyttöä sekä tuontia ja vientiä. Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa kielletään tuotteiden ja laitteiden, jotka sisältävät liitteessä I lueteltuja otsonikerrosta heikentäviä aineita tai joiden toiminta perustuu näihin aineisiin, tuonti ja vienti. Asetuksen 6–14 artikloissa säädetään poikkeuksista edellä mainittuihin kieltoihin. Asetuksen 19 artiklassa kielletään

kauppa Montrealin pöytäkirjan soveltamisalaan kuulumattomien valtioiden tai alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen ja alueiden kanssa. Rangaistavaksi tulisi esimerkiksi otsonikerrosta heikentävien aineiden tai niitä sisältävien laitteiden tuonti. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

Momentin 10 kohdan mukaisesti rangaistavaa olisi saattaa markkinoille, toimittaa toiselle taikka asettaa toisen henkilön saataville otsonikerrosta heikentäviä aineita, niiden seoksia tai niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita otsoniasetuksen 4 tai 5 artiklan vastaisesti. Rangaistavuuden ala ei muuttuisi.

7.2 Rikoslaki

48 luku Ympäristörikoksista

1 §. Ympäristön turmeleminen. Pykälää muutettaisiin ainoastaan tiettyjen 1 §:n 1 momentissa viitattujen säädösten muuttumisen vuoksi eli viitattaisiin voimassa oleviin F-kaasu – ja otsoniasetuksiin.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään rangaistavaksi kumottujen F-kaasu – ja otsoniasetusten vastainen aineen, valmisteen, seoksen tai tuotteen valmistaminen, luovuttaminen, kuljettaminen, käyttäminen, käsitteleminen ja säilyttäminen sekä laitteen käyttäminen. Mainitun pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädetään rangaistavaksi aineen, valmisteen tai tuotteen maahantuonti ja maastavienti.

Voimassa olevan F-kaasuasetuksen mukaisia uusia tekotapoja ovat 13 artiklan 9 kohdan käyttöönottokieltoja sekä niihin liittyviä 16 kohdan kirjanpitoa ja 17 kohdan ilmoitusvelvollisuutta koskevat rikkomukset. Laitteen käyttöönottokielto sisältyy F-kaasuasetuksen käytön valvontaa koskevaan 13 artiklaan. Laitteen käyttöönotto on yksi vaihe laitteen käytössä, joten voidaan katsoa, että rikoslain 48 luvun 1 §:ssä tarkoitettu laitteen käyttö sisältää myös käyttöönoton. F-kaasuasetuksessa ei siis laajenneta käytön käsitettä eli käyttöön kuuluu aina laitteen käyttöönotto. Käyttöönottokieltoon liittyvien 13 artiklan 16 ja 17 kohtien kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuksien rikkominen eivät ole menettelyitä, joista voisi aiheutua rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua ympäristön pilaantumista.

Otsoniasetuksessa uusi tekotapa on 20 artiklan 4 kohdan mukaisen halonien hävittämistä koskevan kiellon rikkominen. Halonien hävityskiellon tarkoitus on turvata kierrätetyn halonin saatavuutta markkinoilla. Halonin hävittämisestä sinänsä ei aiheudu ympäristövaaraa, joten rikoslain tarkoittamaa ympäristön turmelemista ei tapahdu. Ympäristön turmeleminen edellyttää, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle.

Näin ollen esityksellä ei olisi vaikutusta rikoslain kattaman rangaistavuuden alaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ympäristönsuojelulain 159, 161, 162, 162 a, 163 ja 165 §:n nojalla annetaan valtioneuvoston asetus, jolla säädetään kylmäaineita käsittelevien henkilöiden ja toiminnanharjoittajien pätevyysvaatimuksista, toiminnassa tarvittavista laitteista, asennustodistuksesta sekä huoltokirjanpidosta. Asetuksella kumottaisiin fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista annettu valtioneuvoston asetus (766/2016).

Ehdotettu ympäristönsuojelulain 225 § kattaisi myös valtioneuvoston asetuksen velvoitteiden rikkomista koskevat seuraamukset.

9 Voimaantulo

F-kaasuasetusta ja otsoniasetusta on seuraamusten osalta täydennettävä ennen 1.1.2026. Päästöportaaliasetus tulee sovellettavaksi 1.1.2028.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että laki tulee voimaan keväällä 2026. Lain 225 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovellettaisiin kuitenkin vasta 1.1. 2028 alkaen.

10 Suhde muihin esityksiin

Oikeusministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys rikoslain muuttamisesta. Asiaa valmistelee oikeusministeriön asettama työryhmä, jonka toimikausi kestää 31.10.2025 saakka. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viikolla 13/2026. Esityksellä täytäntöönpantaisiin ympäristörikosdirektiivi. Se koskee myös seuraamuksia F-kaasu- ja otsoniasetusten rikkomisesta kuten edellä on kuvattu.

11 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

11.1 Yleistä

Hallituksen esitykseen liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat 8 §:n mukainen rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sekä vastuuta ympäristöstä koskeva 20 §.

Perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Ehdotetut säännökset perustuisivat Suomea sitoviin EU- säädöksiin eivätkä menisi niitä pidemmälle. Tällaisen yhteyden perustuslakivaliokunta on todennut sääntelyn hyväksyttävyyttä tukevaksi seikaksi (esimerkiksi PeVL 38/2012 vp s. 3/I). Toisaalta myös kansainväliset velvoitteet on toteutettava perus- ja ihmisoikeuksien mukaisesti.

11.2 Hyväksyttävyyys- ja suhteellisuusvaatimus

Ympäristönsuojelulain rangaistavuuden alan laajentaminen olisi vähäistä. F-kaasuasetuksen osalta uusi tekotapa olisi eräitä laitteita koskevien käyttöönottokieltojen ja niihin liittyviin kirjanpito ja ilmoittamista koskevien velvollisuuksien rikkominen. Otsoniasetuksessa uusi tekotapa olisi haloneita koskevan hävityskiellon rikkominen. Nämä ovat F-kaasu- ja otsonasetusten mukaisia tekotapoja, joten rangaistavuuden alan laajentamista voidaan näin ollen pitää perusteltuna.

Rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (PeVL 9/2016 vp s. 2, PeVL 56/2014 vp s. 2–3, PeVL 16/2013 vp s. 2/I, PeVL 23/1997 vp s. 2/II). Ehdotetut seuraamussäännökset ympäristönsuojelulakiin tarkoittavat käytännössä, että laissa kuvatuista teoista tai rikkomuksista voi seurata vain sakkoa. Ehdotettu syyksiluettavuuskynnyksen muutos ei olisi siten ongelmallinen rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän rangaistuksen oikeasuhtaisuuden vaatimuksen kanssa.

Rangaistavuuden selkiyttäminen lisää huolellisuusvastuuta F-kaasu- ja otsoniasetuksen noudattamisessa ja asetusten tavoitteina olevan ympäristöhyödyn toteutumista.

11.3 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa (ks. esim. PeVL 20/2022 vp, 11 kohta, PeVL 12/2021 vp, 57 kohta).

Rangaistavaksi säädetty teot YSL 225 §:ssä on kirjoitettu perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen pohjalta mahdollisimman yksilöidysti siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (PeVL 17/2006 vp).

11.4 Ympäristöperusoikeus

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen mukainen vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Perustuslain 20 §:n säännös ei sen perusteluiden mukaan liity vain tällä hetkellä elävien ihmisten oikeuksiin tässä ajassa, vaan siihen kuuluu myös luonnon itseisarvon ja tulevien sukupolvien oikeuksien ulottuvuus.

Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännöstä koskevista esitöissä korostetaan, että ympäristön terveellisyyden vaatimus on ymmärrettävä laajasti. Ihmisten elinympäristön tulee luonnollisesti olla sillä tavoin elinkelpoinen, ettei sen tila aiheuta välittömästi tai välillisesti ihmisille sairastumisriskiä. Toisaalta ympäristön tilalle on asetettava pidemmällekin meneviä vaatimuksia. Säännös vaikuttaa ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan. Säännös toteutuu muun lainsäädännön, kuten ympäristöä koskevan erityislainsäädännön tuella ja välityksellä. (HE 309/1993 vp, s. 66).

Ympäristöperusoikeuden oikeudellinen merkitys on säätämisaikankohdan edelleen vahvistunut. Muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunnoissa (mm. PeVL 21/1996 vp, PeVL 38/1998 vp, PeVL 10/2014 vp, PeVL 69/2018 vp ja PeVL 55/2018 vp) on omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kyse on normatiivisesti velvoittavasta perusoikeussäännöksestä; ympäristöperusoikeussäännöksen ilmaisemat ympäristöarvot tulee ottaa huomioon kaikessa

ympäristöllisesti merkityksellisessä lainsäädännössä ja lainkäytössä. Ratkaisussa (KHO 2002:86) myös korkein hallinto-oikeus on todennut, että ympäristöperusoikeussäännös ohjaa osaltaan lainsoveltamista ja -tulkintaa. Ympäristöperusoikeusmyönteisellä tulkinnalla voi olla vaikutusta myös seuraamusten mittaamisessa, kun lainkäyttäjä pohtii teon moitittavuutta.

Esityksen tarkoituksella ja esitetyllä seuraamussäntelyllä on selkeä kytkentä ympäristöperusoikeuteen. Asianmukainen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen rangaistussäntely voidaan nähdä ennaltaehkäisevänä keinona turvata jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan erityislainsäädännön selkeyttämistavoite voidaan nähdä myös perusteltuna perustuslain 20 §:n näkökulmasta (PeVL 45/2016 vp).

11.5 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan erityisasema perustuu kansainväliseen tapaoikeuteen. Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) erikseen säädetään. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan maakuntaa koskeva lainsäädäntövalta on jaettu valtakunnan ja maakunnan kesken. Maakunnan lainsäädäntövallasta säädetään lain 18 §:ssä. Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 10 kohdan mukaan muun muassa luonnon- ja ympäristönsuojelua koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Itsehallintolain 18 §:n 25 kohdan mukaan tällaisissa asioissa myös lainsäädäntövalta rangaistavaksi säätämisestä ja rangaistuksen suuruudesta kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Edellä esitetyn mukaisesti esitys voidaan käsitellä eduskunnassa tavanomaista lainsäädäntömenettelyä noudattaen.

Ponsi

Koska F-kaasuasetuksessa, otsoniasetuksessa ja päästöportaaliasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristönsuojelulain 225 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 225 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 715/2021, sekä
lisätään 225 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 715/2021, uusi 10–12 kohta sekä 225 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1166/2018 ja 715/2021, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2–4 momentti siirtyvät 3–5 momentiksi, seuraavasti:

225 §

Ympäristönsuojelulain rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

7) laiminlyö teollisuuslaitosten ympäristötietojen ilmoittamisesta, teollisuuspäästöportaalin perustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 166/2006 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1244 6 artiklan 1 kohdan mukaisen ilmoituksen tai mainitun artiklan 8 kohdassa säädetyn kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden taikka toimii 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden vastaisesti,

8) laiminlyö pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 7 artiklan mukaisen velvollisuuden,

10) laiminlyö F-kaasuasetuksen

a) 4, 5 tai 6 artiklan mukaisen vuototarkastusta, vuotojen korjaamista tai vuotojen havaitsemisjärjestelmää koskevan velvollisuuden,

b) 7 artiklan mukaisen tai 13 artiklan 16 kohdan kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden tai 13 artiklan 17 kohdan mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden,

c) 26 artiklan mukaisen raportointia koskevan velvollisuuden,

11) laiminlyö otsoniasetuksen

a) 8 artiklan 3, 4 tai 5 kohdan, 15 artiklan 6 kohdan tai 21 artiklan 5 kohdan mukaista kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden,

b) 21 artiklan mukaisen vuototarkastusta tai vuotojen korjaamista koskevan velvollisuuden,

c) 24 artiklan mukaisen raportointia koskevan velvollisuuden tai

12) toimii 159 §:n, 161 §:n 1 momentin tai 162 §:n mukaista pätevyyttä taikka sen osoittamista tai todentamista koskevien velvollisuuksien vastaisesti, toimii ilman 161 §:n 2 momentissa tarkoitettuja laitteita tai välineitä, jättää toimittamatta laitteen haltijalle 162 a §:ssä tarkoitettun asennustodistuksen, laiminlyö 163 §:ssä tarkoitettun vuototarkastuksen tai huoltokirjanpidon, laiminlyö 165 §:n mukaisen tietojen toimittamista koskevan velvollisuuden taikka laiminlyö 159, 161, 162, 162 a, 163 tai 165 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn vaatimuksen, määräyksen tai velvollisuuden,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ympäristönsuojelulain rikkomisesta sakkoon.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan myös se, joka huolimattomuudesta:

1) päästää fluorattuja kasvihuonekaasuja vastoin F-kaasuasetuksen 4 artiklan vastaisesti, rikkoo mainitun asetuksen 4 artiklan mukaista päästöjen ehkäisemistä koskevaa velvollisuutta;

2) rikkoo F-kaasuasetuksen 8 artiklan 6 kohdan tai 13 artiklan 1–8 kohdan mukaisen käyttöä koskevaa kieltoa, 4 artiklan 7 kohdan tai 10 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaista pätevyyttä koskevaa velvollisuutta tai 13 artiklan 9 kohdan mukaista käyttöönottoa koskevaa kieltoa;

3) rikkoo F-kaasuasetuksen 8 artiklan mukaisen talteenottoa, kierrätystä, regenerointia tai hävitystä taikka fluorattua kasvihuonekaasua sisältävän laitteen käytöstä poistoa koskevaa velvollisuutta;

4) saattaa markkinoille fluorattuja kasvihuonekaasuja, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita, laitteita tai laitteiden osia F-kaasuasetuksen 11, 12, 16 tai 19 artiklan kiellon tai rajoituksen vastaisesti;

5) tuottaa fluorattuja kasvihuonekaasuja F-kaasuasetuksen 14 artiklan vastaisesti, tuo maahan tai vie maasta fluorattuja kasvihuonekaasuja, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita mainitun asetuksen 22 tai 25 artiklan vastaisesti;

6) päästää otsonikerrosta heikentäviä aineita otsoniasetuksen 21 artiklan 1 kohdan vastaisesti tai rikkoo mainitun artiklan 2 kohdan mukaista päästöjen ehkäisemistä koskevaa velvollisuutta;

7) rikkoo otsoniasetuksen 4 artiklan mukaista käyttöä koskevaa kieltoa;

8) rikkoo otsoniasetuksen 9 artiklan 2 kohdan, 11 tai 20 artiklan mukaista talteenottoa, kierrätystä, regenerointia tai hävittämistä taikka otsonikerrosta heikentävän aineen sisältävän laitteen käytöstä poistoa koskevaa velvollisuutta;

9) tuottaa otsonikerrosta heikentäviä aineita otsoniasetuksen 4 artiklan vastaisesti, tuo maahan tai vie maasta otsonikerrosta heikentäviä aineita, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita mainitun asetuksen 4, 5 tai 19 artiklan vastaisesti;

10) saattaa markkinoille, toimittaa toiselle taikka asettaa toisen henkilön saataville otsonikerrosta heikentäviä aineita, niiden seoksia tai niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita otsoniasetuksen 4 tai 5 artiklan vastaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 225 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovelletaan kuitenkin vasta 31 päivästä tammikuuta 2028.

2.

Laki

rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan h ja i alakohta sekä 5 kohdan b ja c alakohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 717/2021, seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta vastoin

h) otsonikerrosta heikentävistä aineista ja asetuksen (EY) N:o 1005/2009 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/590,

i) fluoratuista kasvihuonekaasuista, direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 517/2014 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/573,

5) tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin

b) otsonikerrosta heikentävistä aineista ja asetuksen (EY) N:o 1005/2009 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/590,

c) fluoratuista kasvihuonekaasuista, direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 517/2014 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/573,

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 18.12.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

1.

Laki

ympäristönsuojelulain 225 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 225 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 715/2021, sekä
lisätään 225 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 715/2021, uusi 10–12 kohta sekä 225 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1166/2018 ja 715/2021, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2–4 momentti siirtyvät 3–5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

225 §

225 §

Ympäristönsuojelulain rikkominen

Ympäristönsuojelulain rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

7) laiminlyö otsoniasetuksen 4–8, 10–13, 15–17, 20, 22–24 tai 27 artiklan mukaisen velvollisuutensa tai F-kaasuasetuksen 3–8, 10–17 tai 19 artiklan tai 165 §:n mukaisen velvollisuutensa tai toimii epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 166/2006 5 tai 6 artiklassa taikka 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuutensa vastaisesti taikka toimii 159 §:n 1 momentin tai 161 §:n vastaisesti taikka 17 luvun nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen tai F-kaasuasetuksen vastaisesti,

8) laiminlyö pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 7 artiklan mukaisen velvollisuutensa tai

7) laiminlyö teollisuuslaitosten ympäristötietojen ilmoittamisesta, teollisuuspäästöportaalin perustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 166/2006 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1244 6 artiklan 1 kohdan mukaisen ilmoituksen tai mainitun artiklan 8 kohdassa säädetyn kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden taikka toimii 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden vastaisesti,

8) laiminlyö pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 7 artiklan mukaisen velvollisuuden,

10) laiminlyö F-kaasuasetuksen

a) 4, 5 tai 6 artiklan mukaisen vuototarkastusta, vuotojen korjaamista tai

vuotojen havaitsemisjärjestelmää koskevan velvollisuuden,

b) 7 artiklan mukaisen tai 13 artiklan 16 kohdan kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden tai 13 artiklan 17 kohdan mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden,

c) 26 artiklan mukaisen raportointia koskevan velvollisuuden,

11) laiminlyö otsoniasetuksen

a) 8 artiklan 3, 4 tai 5 kohdan, 15 artiklan 6 kohdan tai 21 artiklan 5 kohdan mukaista kirjanpitoa tai sen säilyttämistä koskevan velvollisuuden,

b) 21 artiklan mukaisen vuototarkastusta tai vuotojen korjaamista koskevan velvollisuuden,

c) 24 artiklan mukaisen raportointia koskevan velvollisuuden tai

12) toimii 159 §:n, 161 §:n 1 momentin tai 162 §:n mukaista pätevyyttä taikka sen osoittamista tai todentamista koskevien velvollisuuksien vastaisesti, toimii ilman 161 §:n 2 momentissa tarkoitettuja laitteita tai välineitä, jättää toimittamatta laitteen haltijalle 162 a §:ssä tarkoitetun asennustodistuksen, laiminlyö 163 §:ssa tarkoitetun vuototarkastuksen tai huoltokirjanpidon, laiminlyö 165 §:n mukaisen tietojen toimittamista koskevan velvollisuuden taikka laiminlyö 159, 161, 162, 162 a, 163 tai 165 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn vaatimuksen, määräyksen tai velvollisuuden,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ympäristönsuojelulain rikkomisesta sakkoon.

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ympäristönsuojelulain rikkomisesta sakkoon.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan myös se, joka huolimattomuudesta:

1) päästää fluorattuja kasvihuonekaasuja vastoin F-kaasuasetuksen 4 artiklan vastaisesti, rikkoo mainitun asetuksen 4 artiklan mukaista päästöjen ehkäisemistä koskevaa velvollisuutta;

2) rikkoo F-kaasuasetuksen 8 artiklan 6 kohdan tai 13 artiklan 1–8 kohdan mukaisen käyttöä koskevaa kieltoa, 4 artiklan 7 kohdan tai 10 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaista

pätevyyttä koskevaa velvollisuutta tai 13 artiklan 9 kohdan mukaista käyttöönottoa koskevaa kieltoa;

3) rikkoo F-kaasuasetuksen 8 artiklan mukaisen talteenottoa, kierrätystä, regenerointia tai hävitystä taikka fluorattua kasvihuonekaasua sisältävän laitteen käytöstä poistoa koskevaa velvollisuutta;

4) saattaa markkinoille fluorattuja kasvihuonekaasuja, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita, laitteita tai laitteiden osia F-kaasuasetuksen 11, 12, 16 tai 19 artiklan kiellon tai rajoituksen vastaisesti;

5) tuottaa fluorattuja kasvihuonekaasuja F-kaasuasetuksen 14 artiklan vastaisesti, tuo maahan tai vie maasta fluorattuja kasvihuonekaasuja, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita mainitun asetuksen 22 tai 25 artiklan vastaisesti;

6) päästää otsonikerrosta heikentäviä aineita otsoniasetuksen 21 artiklan 1 kohdan vastaisesti tai rikkoo mainitun artiklan 2 kohdan mukaista päästöjen ehkäisemistä koskevaa velvollisuutta;

7) rikkoo otsoniasetuksen 4 artiklan mukaista käyttöä koskevaa kieltoa;

8) rikkoo otsoniasetuksen 9 artiklan 2 kohdan, 11 tai 20 artiklan mukaista talteenottoa, kierrätystä, regenerointia tai hävittämistä taikka otsonikerrosta heikentävän aineen sisältävän laitteen käytöstä poistoa koskevaa velvollisuutta;

9) tuottaa otsonikerrosta heikentäviä aineita otsoniasetuksen 4 artiklan vastaisesti, tuo maahan tai vie maasta otsonikerrosta heikentäviä aineita, niiden seoksia taikka niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita mainitun asetuksen 4, 5 tai 19 artiklan vastaisesti;

10) saattaa markkinoille, toimittaa toiselle taikka asettaa toisen henkilön saataville otsonikerrosta heikentäviä aineita, niiden seoksia tai niitä sisältäviä tuotteita tai laitteita otsoniasetuksen 4 tai 5 artiklan vastaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 225 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovelletaan kuitenkin vasta 31 päivästä tammikuuta 2028.

2.

Laki

rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan h ja i alakohta sekä 5 kohdan b ja c alakohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 717/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 luku

48 luku

Ympäristörikoksista

Ympäristörikoksista

1 §

1 §

Ympäristön turmeleminen

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästi
huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästi
huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää,
käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta,
seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää
laitetta vastoin

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää,
käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta,
seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää
laitetta vastoin

h) otsonikerrosta heikentävistä aineista
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EY) N:o 1005/2009,

h) otsonikerrosta heikentävistä aineista ja
asetuksen (EY) N:o 1005/2009 kumoamisesta
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) 2024/590,

i) fluoratuista kasvihuonekaasuista ja
asetuksen (EY) N:o 842/2006 kumoamisesta
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) N:o 517/2014,

i) fluoratuista kasvihuonekaasuista,
direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta ja
asetuksen (EU) N:o 517/2014 kumoamisesta
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) 2024/573,

5) tuo maahan tai vie maasta ainetta,
valmistetta tai tuotetta vastoin

5) tuo maahan tai vie maasta ainetta,
valmistetta tai tuotetta vastoin

b) otsonikerrosta heikentävistä aineista
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EY) N:o 1005/2009,

b) otsonikerrosta heikentävistä aineista ja
asetuksen (EY) N:o 1005/2009 kumoamisesta
annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) 2024/590,

c) fluoratuista kasvihuonekaasuista ja
asetuksen (EY) N:o 842/2006 kumoamisesta

c) fluoratuista kasvihuonekaasuista,
direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta ja
asetuksen (EU) N:o 517/2014 kumoamisesta

Voimassa oleva laki

annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) N:o 517/2014,

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan
ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa
ympäristön haitallista muuttumista tai
roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on
tuomittava ympäristön turmelemisesta
sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi
vuodeksi.

Ehdotus

annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston
asetusta (EU) 2024/573,

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan
ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa
ympäristön haitallista muuttumista tai
roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on
tuomittava ympäristön turmelemisesta
sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi
vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

.
